

2. mednarodna konferenca¹

Vzgoja za ljubezen do domovine in države:

IMAMO SVOJO DRŽAVO SLOVENIJO

30 let plebiscita, 30 let samostojnosti

spletna izvedba, 21. 11. 2020

POVZETKI PRISPEVKOV²

PREDGOVOR

USTVARJAMO JEZIK, KI POVEZUJE

Lanska – prva mednarodna konferenca *Vzgoja za ljubezen do domovine in države* – je bila zelo odmevna. Lepa udeležba učiteljev in dober odmev v javnosti, v medijih. Očitno je to tema, o kateri se učitelji radi pogovarjajo; najbrž ne vsi, mnogi pa. V naravi učiteljevega dela je namreč odnos do domovine in države ena od osnovnih tem.

Ko smo pripravljali drugo mednarodno konferenco, še pred epidemijo koronavirusa, smo imeli v mislih obletnico odločitve za samostojno državo Slovenijo. Ta veličastni dogodek se je v zgodovino zapisal kot eno najlepših in najbolj plemenitih dejanj, ki jih je naredil naš narod. Bili smo zraven, smo del te zgodbe. To je del naše identitete.

Kaj nam pomeni država danes? Kaj o osamosvojitvi povemo učencem? Kako čutimo ta dogodek sami in kako je predstavljen v naših učbenikih? Ali vsebine v učnih načrtih in učbenikih (slovenskega jezika, geografije, zgodovine in drugih predmetov) odražajo ljubezen do domovine in države?

Lani smo poudarili, da so državljanske kompetence (znanje, spretnosti, odnosi in vrednote) temelj obstoja demokratične družbe, ki potrebuje aktivne in odgovorne državljane. Na prvi mednarodni konferenci so se potrdila predvidevanja, da se mnogi pedagoški delavci zavedajo pomena razvoja državljskih kompetenc in jih znotraj svojega predmetnega področja ali obšolskih dejavnosti tudi razvijajo. S tem spodbujajo razvoj samospoštovanja, ki je potrebno za pozitiven odnos do drugih.

S konferenco želimo spodbuditi razmišljanje o tem, kako učencem predstaviti proces osamosvajanja in nastanka Slovenije, pomen državnih simbolov (zastave, grba, himne) in spodbujati občutek pripadnosti novi državi ter kako mladim predstaviti pravni vidik demokracije in suverenosti. Vabljeni predavatelji dajejo konferenci posebno težo. Njihova predavanja niso samo suhoparna teorija, ampak tudi izraz osebnega prepričanja in pozitivnega odnosa do domovine in države.

Tudi na letošnji konferenci sodelujejo predavatelji iz Slovenije in tujine. Veseli smo, da so z nami zamejski Slovenci, ki zaradi okoliščin, v katerih živijo, svoji identiteti posvečajo veliko časa. Učitelji predstavljajo dejavnosti, ki spodbujajo ljubezen do domovine. Z metodološkega in didaktičnega vidika je pomemben poudarek na medpredmetnem povezovanju in obšolskih dejavnostih. Učitelji znotraj lastnega predmeta prepoznavajo domovinske in državljanske teme ter ustvarjajo primere dobre prakse, ki jih ob tej priložnosti tudi predstavljajo. S hvaležnostjo smo sprejeli vse strokovne prispevke pedagoških delavcev, ki zavzeto pripovedujejo o svojih izkušnjah vzgoje za domovino in državo. Njihov pozitiven odnos bo morda pritegnil tudi druge kolege. Želimo si, da bi znali sebi in mladi generaciji pristno in navdušujoče pripovedovati zgodbo o osamosvojitvi. Nimajo vsi narodi te sreče, **niso** imeli vsi narodi tako blage usode.

¹ Za sodelovanje ter pomoč pri organizaciji se iskreno **zahvaljujemo** vsem **avtorjem** prispevkov, **udeležencem**, **Osnovni šoli Radlje ob Dravi, T-2**, g. **Alešu Štrancarju** in **Združenju za vrednote slovenske osamosvojitve (VSO)**.

² Prispevki so v celoti objavljeni v **zborniku** 2. mednarodne konference *Vzgoja za ljubezen do domovine in države: Imamo svojo državo Slovenijo*. Zbornik je del gradiva konference (na USB ključku), dostopen je tudi na spletni strani DKPS: www.dkps.si.

Kdor ljubi svojo domovino, ima večje samospoštovanje in laže spoštuje druge, ker ima manj predsodkov do njih. Predsodki do drugih se močno kažejo v vsaki preizkušnji, tudi v letošnjem času epidemije. Za sožitje in sodelovanje moramo v naši državi storiti kaj več. Kaj od tega 'več' lahko storimo vsak na svojem področju, kaj zmoremo sami in kaj skupaj, se učimo na tej konferenci.

Naš narod je svojo istovetnost gradil ob besedi. Skupna beseda nas je pripeljala do blagoslova, ki smo ga deležni, ker imamo svojo državo. Trideset let. Ko so se oblikovale prve svete besede, je bil jezik eden. Ko so besede krožile od ljudstva do ljudstva, so našle pravo mesto in nosile pravi pomen. Ko pa se je človek pričel ločevati po jeziku, so se pomeni besed izgubljali in človeštvo se je oddaljilo od resničnih sporočil. Tudi med nami krožijo besede, ki ne povezujejo. Vse preveč jih je.

Beseda bi morala biti sveta in tak naj bi bil jezik sporazumevanja. Toda že dolgo ni več tako. Včasih se z besedami poljubno igramo, zato izgubljajo svoj prvotni pomen, kar pa onemogoča resnično sporazumevanje. Prav te žive, globoke in svete besede so danes premalo prisotne. Bralci in poslušalci so pogosto pasivni, površni in duhovno nerazviti. Le jezik, ki je živ, resničen in svet, lahko omogoča resnično sporazumevanje in ne povzroča preprirov, trpljenja in vojn. Ko iščemo poti do boljšega sobivanja, iščemo besede, ki nas lahko popeljejo v globino, v bistvo našega bivanja. Ne nazadnje je najmočnejše orodje v rokah pedagoga ravno beseda, ki spodbuja, hrabri, poboža ali opozori, povezuje. Naša mednarodna konferenca je priložnost, da iščemo takšne besede in ustvarjamo jezik, ki povezuje.

Branka Roškar in dr. Silvo Šinkovec

VZGOJA ZA LJUBEZEN DO DOMOVINE IN DRŽAVE PREKO OBEH MOŽGANSKIH POLOVIC

Učitelji si prizadevamo učencem posredovati znanja in veščine, ki jim pomagajo celostno živeti, razumeti in sprejemati svet. V program 2. mednarodne konference *Vzgoja za ljubezen do domovine in države* je vključenih veliko zanimivih šolskih praks. Zaradi epidemije covid-19 bo konferenca potekala na daljavo. Posebnega družabnega programa ne bo; ne bo možnosti za spontane odzive med sodelujočimi, ker bodo vsi doma, daleč drug od drugega. Toda organizatorji smo poskrbeli za program, ki poleg leve možganske polovice zadovoljuje tudi desno – dodali smo še glasbeno dimenzijo. Glavnina vsebin, ki jih bodo udeleženci in poslušalci ter izvajalci sprejemali oz. posredovali, se bo shranjevala predvsem v miselnem in logičnem sosledju, v levi možganski polovici.

Zato bomo med posameznimi predavanji in pedagoškimi delavnicami, v tako imenovanih prostih minutah, lahko prisluhnili visokokakovostnim pevskim oz. glasbenim vsebinam. Veseli in počaščeni smo, da sta se povabilu odzvala dva izjemna umetnika, glasbena oz. pevska poustvarjalca Marcos Fink in njegova sestra Bernarda Fink. Basbaritonist Marcos Fink, vrhunski interpret, igravec in umetnik (www.marcosfink.si), je nastopal na domala vseh pomembnih opernih in koncertnih odrih po svetu. Tudi njegova sestra, mezzosopranistka Bernarda Fink (https://sl.wikipedia.org/wiki/Bernarda_Fink) deluje na opernem in koncertnem področju ter spada med najuspešnejše vokalne interprete slovenskega rodu. Oba sta se rodila v slovenski izseljenski družini v Argentini. Marcos Fink živi v Sloveniji, Bernarda Fink pa na avstrijskem Koroškem – je žena znanega avstrijskega diplomata slovenskega rodu, Valentina Inzka. Slednji je bil leta 2019 eden izmed predavateljev na naši 1. mednarodni konferenci. Oba umetnika sta ljubezen do domovine Slovenije in slovenstva dobila v doto v primarni družini in v slovenski skupnosti v Argentini.

Program bomo začeli s himno Republike Slovenije, ki jo je prav za to priložnost posnel in zapel Marcos Fink. V nadaljevanju ga bomo slišali še v vlogi interpreta himne Slovenija v svetu, za katero je besedilo napisal Marko Kremžar, ki živi v Argentini, glasbo pa Jože Osana, ki živi v Kanadi.

Tudi med posameznimi programskimi sklopi konference bomo prisluhnili omenjenima umetnikoma. Zapela bosta nekaj slovenskih ljudskih in umetnih pesmi ter samospევov. Ta prispevek se bo zagotovo dotaknil naših čustev in se vtisnil v našo desno možgansko polovico.

Ljudske pesmi, ki jih bomo slišali, so nam, učiteljem, odličen medij, preko katerega lahko učencem omogočimo, da laže povežejo in bolj doživeto sprejmejo tiste vsebine, ki se skladiščijo v levi možganski polovici. To je tudi naš cilj. In če želimo mladim privzgojiti ljubezen do domovine in države, lahko hodimo proti cilju tudi po tej poti. Ljubezen je čustvo – najpomembnejše in najmočnejše motivacijsko sredstvo pri učenju, delovanju, v življenju.

Vsaka zapeta ljudska pesem in samospjev na naši konferenci je prava *miniatura zgodovinska zgodba*, ki učiteljem različnih učnih predmetov ponuja možnost, da jo vključimo v učno uro, npr. v učno uro zgodovine, geografije, slovenščine, umetnostne zgodovine, športa itd. Vključimo jo lahko tudi v program kulturne prireditve, razredno uro, v uro dela s starši svojih učencev, program tematske strokovne ekskurzije, izleta ipd. S takšno *miniaturno zgodbo* lahko začnemo ali

zaključujemo učno uro, z njo vstopamo v načrtovano zgodovinsko tematsko področje, ob njej lahko povabimo učence k razmišljanju o socioloških vsebinah ... Te *miniaturene zgodbe* oz. ljudske pesmi nam pričajo o gospodarskih, socialnih in družbenih razmerah, nakažejo nam načine komunikacije med mladimi in starejšimi v preteklosti, iz njih vejejo vrednote časa in naroda, posameznika in skupnosti ... V njih hitro opazimo izstopajoče vrednote, ki so se kalile skozi čas in ostale v pesmi, ker so imele težo. Vse drugo je na poti skozi zgodovino odpihnil veter.

Verjamem, da sta oz. bosta naša gosta, interpretata ljudskih pesmi, lahko mnogim mladim in starejšim zgled v skrbi za slovenstvo in slovensko kulturno izročilo in obenem v ponosu, da so tudi sami del slovenske skupnosti.

Dragica Motik

Vsebina umetniško-glasbenega dela programa konference

Vzgoja za ljubezen do domovine in države

Za boljši vpogled v umetniško-glasbeni del programa konference navajamo seznam ljudskih in umetnih samospevov, ki jih najdemo na dveh originalnih zgoščenkah. Na zgoščenci z naslovom Samospevi¹, najdemo naslednje samospeve, ki smo jih izbrali za konferenco:

- *France Cigan*:
 - Pevcu (France Prešeren), BF²
 - Resignacija, MF³
 - Jutro na Koroškem, MF
- *Anton Nagele*:
 - V tujini doma (Anton Kuchling), MF
 - Med cveticami po logu (ljudska), BF in MF
 - Šmarska vas (ljudska), MF
 - Pod klančkom sva se srečala (ljudska), MF
 - Roža tam v vrtu (ljudska), BF
 - Pri mrzlem studencu (ljudska), BF in MF
 - Ko lani sem tod mimo šel (ljudska), MF
 - Pa j' upihnila luč (ljudska), MF
 - Ti si urce zamudila (ljudska), MF
 - Tako tiho jo je prcaplov (ljudska), BF
 - Je pa krajčec posvava (ljudska), MF
 - Dva puba sta pršva (ljudska), BF
 - Voda tače (ljudska), MF
 - Nocoj pa, oh, nocoj (Fran Venturin), BF in MF
 - Oj, le šumi (ljudska), BF in MF

Druga zgoščenska nosi naslov Slovenija!⁴, z nje smo za naše strokovno izobraževanje izbrali naslednje:

- Davorin Jenko: Na tujih tleh (Anton Funtek), BF in MF
- Josip Ipavec: Divja roža in bršljan (J. Rodenberg / Pavel Oblak), MF
- Kamilo Mašek: Pod oknom (France Prešeren), MF
- Benjamin Ipavec: Mak žari (Cvetko Golar), MF
- Benjamin Ipavec: Božji volek (Oton Župančič), MF
- Emil Adamič: Trobentice (Kazimir), BF
- Emil Adamič: Uspavanka (Vida Jeraj), BF

Himno Republike Slovenije ter himno Slovenija v svetu je basbaritonist Marcos Fink zapel prav za konferenco.

¹ *Samospevi* (Celovec: Krščanska kulturna zveza; Klagenfurt: Christlicher Kulturverband, 2002) – skladatelj: France Cigan in Anton Nagele; izvajalci: Bernarda Fink, mezzosopran; Marcos Fink, basbariton; Nataša Valant, klavir

² Poje Bernarda Fink

³ Poje Marcos Fink

⁴ *Slovenija!* (Pesmi in dueti iz Slovenije – Songs and duets from Slovenija!) (Arles: Harmonia mundi, 2011) – izvajalci: Bernarda Fink, mezzosopran; Marcos Fink, basbariton; Anthony Spiri, klavir. Bernarda Fink in Marcos Fink sta leta 2012 za to ploščo prejela nagrado Prešernovega sklada.

UVODNI DEL

VZGOJA ZA LJUBEZEN DO DOMOVINE IN DRŽAVE

✉ **Agica Holecz** (agicaholecz@freemail.hu), višja pedagoginja, je ravnateljica na Dvojezični osnovni šoli Števanovci, v sklopu katere deluje tudi vrtec.

Slovensko Porabje leži na zahodu Madžarske in je stisnjeno med avstrijsko in slovensko mejo. Severna meja slovenskega Porabja je reka Raba. Ozemlje, ki meri 92 km², je geografsko del Goričkega. Porabje zajema sedem vasi, v katerih je približno 90 % prebivalcev slovenske narodnosti. Te vasi so: Andovci, Dolnji Senik, Gornji Senik, Sakalovci, Slovenska ves, Števanovci, Verica-Ritkarovci.

Jezik, ki ga ohranjamo in za katerega skrbimo, je zelo bogat. Porabsko narečje je temelj slovenske identitete na tem območju. Je eden od govorov slovenskega prekmurskega narečja oziroma del goričkega prekmurskega narečja. Jezik nas povezuje s kulturo, tradicijo ter šegami v domovini in slovenski državi. Porabski Slovenci poznajo dva govora: gornjeseniškega in števanovskega. Porabščina je – ob knjižni slovenščini – tisti povezovalni člen v porabski skupnosti, ki zagotavlja narodnostno identiteto in povezuje porabske Slovence z matičnim narodom.

Porabje ima bogato ljudsko izročilo, npr. borovo gostúvanje, božične kolednike, lucijino. Slovenske kulturne skupine ohranjajo slovenske plese, pesmi, predstave gledaliških skupin potekajo v pristni porabščini, tudi versko življenje je tesno povezano materinščino. Enako velja za porabske medije: tednik Porabje in slovenski Radio Monošter ter dvotedenska slovenska oddaja na madžarski televiziji Slovenski utrinki.

MEDIATIZACIJA NASTANKA SAMOSTOJNE DRŽAVE

ZGODOVINSKI OKVIR NASTANKA SAMOSTOJNE SLOVENIJE V KONTEKSTU MEDIJSKEGA POROČANJA

4

✉ **Zoran Medved** (zoran.medved@rtvslo.si), dr. znanosti, je urednik oddaj in svetovalec generalnega direktorja RTV Slovenija. Delal je v tiskanih medijih, na radiu in televiziji, bil je urednik v uredništvu oddaj o kulturi na TV Ljubljana ter urednik oddaje V žarišču v Informativnem programu TV Slovenija. Kot novinar v Informativnem programu TVS je med letoma 1990 in 1993 intenzivno spremljal, redno poročal in analiziral politične spremembe in krizo v nekdanji skupni državi. Ob selitvi v Maribor leta 1993 je sodeloval pri razvoju regionalnih TV-programov RTV Slovenija, kar je bilo leta 2002 kronano z začetkom oddajanja samostojnega sporeda TV Maribor na regionalni frekvenci; pred tem je postal tudi prvi odgovorni urednik Jutranjega programa TV Slovenija. Dvakrat je bil odgovorni urednik regionalnega TV-programa v Mariboru, pred tem pa kot pomočnik direktorja TVS zadolžen za razvoj konceptov regionalnih TV-programov v Kopru in Mariboru. Je avtor znanstvene monografije ter vrste izvornih znanstvenih prispevkov, strokovnih prispevkov in poljudnih člankov o medijih.

Namen tega prispevka je predstaviti značilnosti mediatizacije dogodkov in družbenih procesov, ki so po plebiscitu leta 1990 pripeljali do razglasitve neodvisnosti in ustanovitve samostojne države slovenskega naroda, ter njihove reinterpretacije v publicističnih delih tujih novinarjev. V njem pokažemo, kako se med mediji in političnim podsistemom v družbi razporejajo kompetence in vpliv na državljane ter kdo v resnici razpolaga s kapitalom informacij in kdo s kapitalom publicitete. V zaključku predstavimo procese, ki so takrat in še danes vplivajo na omejevanje povezovalne in vzgojne vloge medijev, odtujevanje državljanov od države in sekularizacijo domoljubja.

POUČEVANJE ZGODOVINE NASTANKA SAMOSTOJNE SLOVENIJE IN IDENTITETE NARODA PRI POUKU ZGODOVINE

✉ **Vilma Brodnik** (vilma.brodnik@zrss.si), dr. znanosti, je pedagoška svetovalka za zgodovino na Zavodu RS za šolstvo in docentka za predmet Didaktika zgodovine na Fakulteti za humanistične študije Univerze na Primorskem. Področja njenega raziskovanja so zlasti: učni načrti za zgodovino, spremljanje in vrednotenje znanja zgodovine, sodobne strategije učenja zgodovine, sodobne didaktične strategije poučevanja zgodovine, informacijsko-komunikacijska tehnologija pri pouku zgodovine. Je soavtorica učbenikov za prvi in tretji letnik gimnazije, delovnih zvezkov za zgodovino v prvem in drugem letniku gimnazije ter soavtorica in urednica številnih priročnikov za pouk zgodovine v osnovni in srednji šoli ter dolgoletna urednica revije Zgodovina v šoli.

V prispevku predstavljamo zgodovinski razvoj slovenske narodne identitete s poudarkom na osamosvojitvenem procesu in nastanku samostojne in neodvisne slovenske države. Obe tematiki sta vključeni tudi v učne načrte za zgodovino v osnovni šoli in gimnaziji ter kataloge znanja za druge srednje šole. V nadaljevanju je predstavljenih osem didaktičnih idej za obravnavo zgodovine slovenske osamosvojitve z razstavami, natečaji, zgodovinskim terenskim delom, izobraževalnimi

video filmi, grafičnimi novelami, projektnim učnim delom, e-časovnimi trakovi in e-plakati ter z muzejskim delom. Gre za pristope, s katerimi naj se pri mladih generacijah v globalnem in multikulturnem svetu spodbudi pozitiven odnos do slovenske osamosvojitve in zagotovi vključevanje učencev/dijakov v etnično raznolikih razrednih skupnostih.

PRISPEVKI IZ PRAKSE

I. IMAMO SVOJO DRŽAVO SLOVENIJO

DRŽAVNI SIMBOLI V ŠOLI

✍ **Branka Roškar** (branka.roskar@osradlje.si), prof. geografije in teologije, je učiteljica geografije ter domovinske in državljanske kulture in etike na Osnovni šoli Radlje ob Dravi. V šolstvu je zaposlena 11 let, z učenci aktivno dela na področju raziskovalnih nalog. Objavila je nekaj člankov na temo duhovnosti in domovinske vzgoje v reviji Vzgoja.

Pred vsako slovensko šolo je izobešena državna zastava. Obvezen del šolskih proslav, ki obeležujejo pomembne državne praznike, je državna himna. Državni simboli se v šolskem prostoru neprestano pojavljajo. V šoli mladi pridobijo precej znanja o državnih simbolih, še pomembneje pa je, da mladi vzpostavijo do njih pozitiven odnos. Le tako se bodo z njimi lahko tudi poistovetili. Odnos do državne zastave, grba in himne naj bi se začel graditi že v družini. Če bi bilo tako, bi lahko vzgojitelji in učitelji v osnovni šoli to delo le še nadaljevali in nadgradili. A največkrat se v šoli ta vzgoja šele začne. V prispevku predstavljam način, kako na OŠ Radlje ob Dravi vzpodbujamo učence k pozitivnemu odnosu do državnih simbolov.

5

AKTIVNO PRIDOBIVANJE IN RAZVIJANJE ZNANJA O SLOVENIJI NA PREDŠOLSKI RAVNI

✍ **Nataša Gobec** (natasa.gobec@osdobje.si), prof. sociologije in angleščine, je druga strokovna delavka v prvem razredu in učiteljica angleščine na Osnovni šoli Dobje. Sodeluje v mednarodnih projektih ter spodbuja aktivne oblike učenja, zgodnje usvajanje angleščine in krepitev nacionalne identitete.

Naša domovina postaja skupnost različnih kultur, zato pridobiva razvoj socialne in državljanske kompetence v predšolskem obdobju nov pomen. Ponotranjenje in ozaveščanje lastne kulture in tradicije postaja vedno večjega pomena, istočasno pa je pomembno tudi spoznavanje in seznanjanje z drugimi kulturami.

V Vrtcu Dobje smo se leta 2019 pridružili Erasmus+ projektu Create, katerega glavni namen je spoznavati lastno kulturo, krepiti nacionalno zavest in posledično ustvarjati skupno evropsko kulturo. Pri tem v prvi vrsti izhajamo iz lokalne in državljanske kulturne dediščine, otrokovega primarnega okolja, njihovega predznanja in razvojne stopnje. Za doseg cilja je zgoraj naštetu osnova za oblikovanje ustreznih vsebin, izbiro metod in pripomočkov.

V prispevku želim predstaviti pomen gradnje narodne in državljanske identitete v zgodnjem obdobju in nabor aktivnosti ter metod, s katerimi smo otrokom predstavili znanje o naši državi in njenih simbolih.

SPOZNAVAM SVOJO DRŽAVO Z USTVARJANJEM ČASOVNEGA TRAKU IN INTERVJUJEM SVOJIH STARIH STARŠEV

✍ **Tanja Babič** (tanja.babic@osormoz.si), prof. zgodovine in nemščine, oba predmeta poučuje na Osnovni šoli Ormož. Ima 17 let izkušenj s poučevanjem, je mentorica učencem pri izdelavi raziskovalnih nalog o zgodovinskih temah. Z nalogo o osamosvojitveni vojni na področju Ormoža so na državnem tekmovanju prejeli srebrno priznanje. Objavila je nekaj strokovnih prispevkov.

V prispevku opisujem, kako devetošolcem skozi ustvarjanje zgodovinskega časovnega traku približati znanje o procesu osamosvajanja, vojno za samostojnost in Republiko Slovenijo danes. Cilj je, da se učenec seznanji s ključnimi pojmi (domovina, država, osamosvojitve, samostojnost, državljanstvo, narod, narodnost) ter z lokalnimi dogodki, povezanimi z

osamosvojitvijo Slovenije. Osvojeno znanje nadgradijo z izdelavo vzporednega časovnega traku, na katerem nanizajo dogodke, ki so se v istem časovnem obdobju zgodili v naši občini.

Osamosvajanje Slovenije je idealna tema, ob kateri lahko učenci spoznajo potek osamosvojitvene poti Slovenije tudi skozi razlago svojih starih staršev. Učenci naredijo kratke intervjuje s svojimi najbližjimi o tem, kako se spominjajo osamosvojitve in kaj jim je pomenilo, da so zaživel v svoji državi.

MLADOST MOJIH STARŠEV

✉ **Mojca Zelič** (*mojca.zelic@gimkr.si*), prof. zgodovine in sociologije, že 16 let poučuje zgodovino na Gimnaziji Kranj, zadnjih pet let tudi v programu mednarodne mature. Je tudi zunanja ocenjevalka na nacionalni maturi.

Poznavanje lastne zgodovine je pomemben element pri razvoju mladostnikov v samostojne in družbeno odgovorne državljane. S pomočjo ustne zgodovine, ki zbira življenjske zgodbe ljudi, si lahko bolj plastično predstavljamo določeno obdobje oz. dogajanje. Taka metoda, podkrepjena s teoretično podlago, omogoči lažje razumevanje obdobja osamosvajanja Slovenije, pri dijakih pa spodbuja tudi kritično mišljenje. Metoda je pomembna za krepitev medgeneracijske vezi, še ene pomembne komponente državljske kompetence.

Pri pouku zgodovine v okviru projekta Mladost mojih staršev dijaki zbirajo pripovedi svojih sorodnikov o njihovi mladosti. Skozi pripovedovanje zgodb spoznajo razmere v času nastajanja samostojne države. Tak pristop prikaže tudi, kako so to dogajanje dojemali posamezniki. Večina takratnih akterjev ali zgolj prič ga je dojemala pozitivno. To je bil čas pričakovanja, upanja in veselja (tudi strahu). In to navdušenje nad lastno državo se preko pripovedi prenaša na mlajše generacije.

MLADINSKO RAZISKOVANJE VOJNE ZA SLOVENIJO

6

✉ **Nataša Kolar** (*taska@siol.net*), prof. zgodovine in geografije, oba predmeta poučuje na Osnovni šoli Ormož. Učiteljica je že 17 let, hkrati pa je mentorica mnogim mladim raziskovalcem ter koordinatorka mednarodnih projektov Erasmus+.

Dogodki v Ormožu iz leta 1991 so med prebivalci v Ormožu še zelo živi. Mnogi med aktivnimi udeleženci vojne za Slovenijo so pripravljani z mladimi deliti svoj pogled in doživljanje dogodkov leta 1991 v Ormožu, zato ne bi bilo prav, da bi na te dogodke pozabili. Na šolo vsako leto povabimo udeležence vojne za Slovenijo in jih poprosimo, da učencem predstavijo svojo vlogo in pogled na vojno za Slovenijo. Na Policijski postaji Ormož si učenci ogledajo spominsko sobo na dogodke iz leta 1991. Na enem izmed teh dogodkov se je trem učenkam porodila želja po poglobljanju znanja o vojni za Slovenijo. Na ta način so učenke v domačem okolju odkrile številne zakladnice zgodovine v domači zbirki vojaških uniform, orožja in vojaške opreme. Pomemben del raziskovalnega dela so bili intervjuji z glavnimi akterji vojne za Slovenijo v Ormožu. Na šoli tako pri učencih spodbujamo pozitiven odnos in ljubezen do svoje zgodovine in domovine ter skrbimo, da dogodki iz leta 1991 ne izginejo v kolesu zgodovine.

FIKTIVNI DNEVNIK – PRIMER POUČEVANJA O OSAMOSVOJITVI SLOVENIJE

✉ **Andreja Šifer** (*andreja.sifer@gmail.com*), prof. zgodovine in geografije, poučuje geografijo in zgodovino na Osnovni šoli Gorica v Velenju. Poučuje že 30 let, v tem obdobju je bila aktivna v različnih projektih v sodelovanju z Zavodom RS za šolstvo in Filozofsko fakulteto. Sodelovala je pri izvajanju številnih programov stalnega strokovnega spopolnjevanja strokovnih delavcev v vzgoji in izobraževanju ter objavljala članke v strokovnih revijah.

V šolskem letu 2019/2020 smo se zaradi koronavirusa znašli v izjemnih razmerah, ko smo tedne preživel v hišni izolaciji. Šolanje se je postavilo na glavo. Učenju na daljavo je sledilo ocenjevanje na daljavo, kar je za učitelja postalo svojevrsten izziv. V tej situaciji sem uporabila poseben način ocenjevanja znanja pri zgodovini v 9. razredu, ki je hkrati pomagal poglobiti in nadgraditi znanje učne snovi, povezane z nastajanjem samostojne države Slovenije. Oblikovala se je ideja o povezavi dnevnika Anne Frank in dnevnika Zlate Filipović s fiktivnim dnevnikom, ki so ga pisali devetošolci tako, kot da živijo v času, ko se je rojevala samostojna Slovenija, in v času vojne, ki je sledila. Ideja je temeljila na predpostavki, da se bodo učenci zaradi lastnih izkušenj s karanteno, omejenostjo gibanja in drugimi občutji, ki so jih doživljali v času izolacije, lažje poistovetili s sovrstnicama Anno in Zlato. Učenci naj bi tako ustvarili novo domišljjsko osebo, ki piše fiktivni dnevnik v realnem času slovenske osamosvojitve, ter se tako vživeli in poglobili v čas, prelomen za Slovenijo.

KAJ MI POMENI DOMOVINA? PRIPRAVA FILMA OB DNEVU SAMOSTOJNOSTI IN ENOTNOSTI

Daša Rebec (dasa.rebec@gmail.com), prof. zgodovine in univ. dipl. bibliotekarka, je knjižničarka, učiteljica zgodovine ter domovinske in državljanske kulture in etike na Osnovni šoli Dragomirja Benčiča - Brkina Hrpelje. V vzgoji in izobraževanju je zaposlena 16 let, vodila je več projektov, tudi večletni projekt, znotraj katerega so z učenci raziskovali kulturno dediščino Brkinov in Čičerije ter izdali tri knjige Babica, povej mi.

V prispevku predstavljam film, ki smo ga skupaj z učenci pripravili ob državnem prazniku, dnevu samostojnosti in enotnosti. V filmu so učenci podali svoje razmišljanje o domoljubju in o pomenu domovine. Predstavili smo pomembne dogodke ob koncu osemdesetih in devetdesetih let prejšnjega stoletja, ki so pripeljali do razglasitve samostojne Slovenije. Vanj smo vključili arhivske fotografije in posnetke RTV Slovenija o razglasitvi rezultatov plebiscita v državnem zboru ter intervjuje z učitelji o njihovih spominih na te prelomne dogodke v naši bližnji preteklosti.

Film smo predstavili na šolski prireditvi ob državnem prazniku, posnetek pa uporabljam tudi kot učno gradivo pri predmetu državljanska in domovinska kultura ter etika, ko obravnavam učni sklop o nastanku Slovenije ter državnih praznikov. V obravnavo omenjene snovi vključujem elemente formativnega spremljanja pouka.

PROSLAVA OB DNEVU SAMOSTOJNOSTI IN ENOTNOSTI, PRIPRAVLJENA S POMOČJO DIJAKOV

Tea Kavčič (tea.kavcic@sosl.si), univ. dipl. geografinja, je učiteljica geografije in družboslovja v Šolskem centru Škofja Loka na Šoli za strojništvo.

7

V prispevku opisujem primer, kako lahko pri pouku družboslovja pripravimo tudi program šolske proslave. Tako uresničujemo cilje in razvijamo državljanske kompetence zapisane v učnem načrtu predmeta, ob tem pa dijake spodbujamo, da aktivno zasnujejo proslavo in sodelujejo pri njeni izvedbi. Prikazano je medpredmetno sodelovanje in povezovanje znotraj domovinskih in državljanskih tem, saj proslave dijakom širijo znanje o zgodovini slovenskega naroda, države in jezika, razvijajo mu narodno zavest, ponos in empatijo. Ravno tako pa širijo zavest, da živijo v Sloveniji še drugi narodi, za katere je Slovenija dom in morda celo domovina. Šola z organiziranimi oblikami skupnega praznovanja in obeleževanja pomembnih dogodkov iz slovenske zgodovine vzpostavlja in bogati medsebojne odnose, daje občutek povezanosti s skupnostjo, hkrati pa okrepi domoljubje. Prispevek vsebuje del programa ene izmed izvedenih proslav ob dnevu državnosti.

ŠOLSKA PRIREDITEV OB DNEVU SAMOSTOJNOSTI IN ENOTNOSTI KOT IZZIV IN PRILOŽNOST

Damjana Demšar (damjana.demsar@os-zelezniki.si), univ. dipl. zgodovinarica, poučuje zgodovino, domovinsko in državljansko kulturo in etiko ter turistično vzgojo na Osnovni šoli Železniki. Ima 26 let izkušenj s poučevanjem na osnovni šoli, od tega je večino časa tudi razredničarka. Učence 8. in 9. razreda pripravlja na tekmovanja iz zgodovine.

Zadolžena sem bila za prireditev ob državnem prazniku, dnevu samostojnosti in enotnosti. Kot učiteljici zgodovine in domovinske in državljanske kulture in etike (DKE) se mi je zdelo pomembno, da bolj kot je to v navadi na šolskih prireditvah poudarim ključne zgodovinske trenutke naše mlade države in izpostavim domoljubje kot vrednoto. V pripravo prireditve sem vključila cel razred, ki sem mu razredničarka, in tako smo razredne ure oplemenitili s temi vsebinami. Pri DKE smo že spoznali simbole slovenske države in se na splošno tudi seznanili s slovensko osamosvojitvijo.

Z učenci smo pred izpeljavo prireditve pripravili razne rekvizite: plakate z imeni držav, katerim so pripadali naši predniki, zemljevide, kratke opise držav oz. zgodovinski pregled, volilno skrinjico in volilne glasovnice za plebiscit o osamosvojitvi republike Slovenije, izdelali smo PowerPoint predstavitev z zemljevidi in slikovnim gradivom. Prireditve so nam s slovensko himno in pesmijo Moja dežela polepšali tudi pevci MPZ OŠ Železniki in plesalci.

II. VZGOJA ZA LJUBEZEN DO DOMOVINE PREKO REDNEGA POUKA IN MEDPREDMETNEGA POVEZOVANJA

»SLOVENIJA, OD KOD LEPOTE TVOJE ...« (Avsenik)

✎ **Melita Berlan** (melita.berlan@gmail.com), prof. razrednega pouka, je učiteljica v drugi triadi na Osnovni šoli Ob Rinži Kočevje. Ima 28 let delovnih izkušenj in naziv svetovalka. Je mentorica študentom in učencem na matematičnih tekmovanjih. Izkušnje ima z vodenjem in organizacijo šolskih in državnih matematičnih tekmovanj, dni dejavnosti ter prireditev na šoli. Več kot petnajst let vodi planinsko dejavnost za učence od prvega do petega razreda, za svoje delo je leta 2019 prejela srebrni častni znak Planinskega društva Kočevje. Na šoli je vodja in aktivna članica prometne vzgoje in različnih delovnih timov.

V svojem članku se posvečam vlogi in pomenu domovinske in državljske vzgoje v najširšem pomenu besedne zveze. Zastavlja se mi vprašanje, kaj in koliko lahko na tem področju naredimo učitelji in vzgojitelji, ki so nam zaupane najmlajše generacije otrok in mladih. Menim, da imamo učitelji pri vzgojno-izobraževalnem delu odprto pot, na kateri skupaj z učenci gradimo in rastemo v ljubezni, spoštovanju ter odnosu do domovine in države. Z medpredmetnim povezovanjem pa spodbujamo aktivno vlogo učencev v učnem procesu. Pri tem načinu poučevanja so učenci bolj motivirani za delo, znanje postaja trajnejše in uporabno v novih situacijah.

UČENJE O SLOVENIJI S POMOČJO LAHKEGA BRANJA

✎ **Simona Kuplen** (simona.kuplen@gmail.com), mag. inkluzivne pedagogike, dipl. vzgojiteljica predšolskih otrok, inž. tekstilno-konfekcijske tehnologije, je učiteljica podaljšanega bivanja v posebnem programu vzgoje in izobraževanja na Osnovni šoli IV Murska Sobota. Vsa pridobljena znanja iz različnih strok s pridom uporablja pri svojem delu.

Za izobraževanje odraslih oseb z motnjo v duševnem razvoju je ključno vseživljenjsko izobraževanje. Del vseživljenjskega izobraževanja je učenje učenja. Odrasli z motnjo v duševnem razvoju imajo znižane intelektualne zmožnosti, zato potrebujejo drugačne načine, metode in strategije poučevanja in učenja. Pri tem je pomembno, da se tudi sami naučijo načinov, metod in strategij, kako se učiti. Eden izmed načinov, kako lahko odrasli z motnjo v duševnem razvoju pridobivajo zanje pomembne informacije, je lahko branje. Lahko branje je napisano v njim primerni, razumljivi in lahko berljivi obliki. Koliko pa poznamo svojo državo? To nas je zanimalo v magistrskem delu Učenje učenja odraslih z motnjo v duševnem razvoju s pomočjo lahkega branja.

NAŠA DOMOVINA JE SLOVENIJA – TUDI PRI POUKU ANGLEŠČINE

✎ **Marta Kelner** (marta.kelner@os-ivantavcar.si), prof. angleščine, dvanajst let poučuje angleščino na Osnovni šoli Ivana Tavčarja Gorenja vas, pred tem je poučevala odrasle in otroke na jezikovni šoli.

Pri pouku angleščine so učbeniki pogosto zasnovani tako, da se učenci v glavnem učijo o angleško govorečih deželah in kulturah. V prispevku želim poudariti, da je mogoče in pomembno tudi v pouk tujih jezikov čim večkrat vključiti najrazličnejše vsebine, ki poudarjajo naravne in kulturne znamenitosti naše dežele in tudi na ta način vzbuditi ljubezen do domovine. V vsakdanjem življenju lahko kaj hitro opazimo, da že majhni otroci več vedo o tujih praznikih, npr. o noči čarovnic ali valentinovem, kot o nekaterih domačih. Učenci višjih razredov pogosto vedo ogromno o angleško govorečih državah in kulturah, dobro poznajo njihove naravne in kulturne znamenitosti, poznajo mesta, opišejo tuje državne simbole. Tudi to je seveda del našega življenja in učenja in s tem ni prav nič narobe, vendar pa bi bilo treba v vse to čim večkrat vključiti tudi Slovenijo, učencem privzgojiti čut do lastne domovine, hkrati pa jih opolnomočiti, da bodo v tujem jeziku znali in želeli svojo državo ponosno predstaviti prijateljem v svetu. Pri pouku lahko učitelji vseh predmetov, tudi tujih jezikov, učencem skozi zanimivo pripravljene ure priljubimo to temo z izkazovanjem lastnega navdušenja nad svojo državo, jezikom in narečji ter vsem, kar je povezano s Slovenijo in njeno bogato kulturo. Pomembno je, da to v čim večji meri počnemo učitelji v vseh starostnih obdobjih in pri vseh predmetih.

THE CULTURE BOX: KAKO SPRAVITI DOMOVINO V ŠKATLO?

✉ **Meta Štrumbelj** (*meta.strumbelj@yahoo.com*), prof. angleščine, je učiteljica angleščine na Osnovni šoli Komenda Moste. Ima več kot 20 let izkušenj s poučevanjem na osnovni in srednji šoli. Je mentorica prostovoljcev in mednarodnih projektov.

Moji učenci so navdušeni nad ameriško kulturo. Njihovo besedišče v angleščini se zaradi računalniških zaslonov bogati. Ob tem postajajo pogovori in sestavki v maternem jeziku osiromašeni. Kot učiteljica angleščine sem se dolgo čutila omejeno pri spodbujanju narodne zavesti, dokler nisem odkrila projekta 'Culture Box', ki prepleta domovinsko vzgojo s poukom tujega jezika.

Projekt temelji na tem, da morajo učenci poiskati čim več predmetov, s katerimi je mogoče napolniti kartonasto škatlo za čevlje. Pošljejo jo na partnersko šolo v tujini in od nje prejmejo podobno škatlo. Učenci so takoj želeli svojo domovino prikazati v najboljši luči. Slovensko škatlo so napolnili s pisnimi in slikovnimi predstavami naših jedi, kulturnih dogodkov, krajev, živali, plesov. Raziskali in predstavili so pomen državnih simbolov, posneli šolo ter poiskali video vsebine s predstavitvijo naravnih biserov. V škatlo so dodali zvočne posnetke priljubljenih pesmi in jo dopolnili s slovenskimi sladkarijami.

Kljub težkemu pričakovanju škatle iz tujine smo ob koncu projekta spoznali, da smo imeli največ veselja s polnjenjem slovenske škatle, na katero so bili učenci upravičeno ponosni.

IZ PRETEKLOSTI ZA SEDANJOST PRI POUKU ANGLEŠČINE

✉ **Simona Duška Zabukovec** (*simona-duska.zabukovec@guest.arnes.si*), prof. angleškega in nemškega jezika s književnostjo, poučuje na Biotehniškem centru Naklo. Je soavtorica dveh učbenikov za angleški jezik.

Učenje tujega jezika je lahko dobra priložnost, da poglobimo narodno zavest. Dostikrat se namreč šele v pogovoru s tujci zavemo, kako nas je domovina oblikovala na področju kulture, vrednot, prepričanj, navad, dosežkov. Oblikovali so nas ljudje in pokrajina, zgodbe in delo, folklor in zgodovina, pričakovanja in prizadevanja. Če to vemo in znamo tudi ustrezno predstaviti, postane komunikacija s tujcem bolj bogata in plodovita. V prispevku so predstavljeni primeri, kako dijake začetnih letnikov pri urah angleščine usposobiti za pogovor o svoji deželi, kako so Slovenci živeli, delali in zoreli in končno ustvarili lastno državo. Predstavljene so tri učne priprave na temo zgodovine z namenom, da se dijaki zavedo ter znajo povedati, kaj je oblikovalo slovensko identiteto in reševalo narodov obstoj: pregledu zgodovinskih dogodkov in kulturnih dosežkov v obliki izbiranja podatkov sledi dramatizacija obreda ustoličevanja karantanskih knezov in za sklep priprava plakata na temo osamosvojitve Slovenije.

SLOVENIJA, MOJA DEŽELA

✉ **Ajda Robežnik** (*ajdka.r@gmail.com*), dipl. vzgojiteljica predšolskih otrok, je zaposlena v Vrtcu Vrhovci in ima naziv mentorica.

Slovenija je dežela z raznovrstno kulinariko, ki jo otrokom skušamo predstaviti že v mladih letih. Na ravni vrtca izvajamo projekt Tradicionalni slovenski zajtrk, ki daje prednost slovenskim živilom in pridelovalcem. S tem krepimo ozaveščanje o domačih proizvodih in domači pridelavi hrane. Na pobudo vzgojiteljic smo sklenili izvajati interni projekt Z žlico po Sloveniji. En teden na leto spoznavamo različno hrano določenih pokrajin v Sloveniji. Otroci spoznavajo nove okuse prastarih jedi naših babic in dedkov.

S PLESOM PO SLOVENIJI

✉ **Branka Klančar** (*branka.klancar@gmail.com*), dipl. vzgojiteljica predšolskih otrok, je zaposlena v Vrtcu Vrhovci in ima 33 let delovnih izkušenj z delom vzgojiteljice.

V šolskem letu 2019/20 je vrtec Vrhovci načrtoval zaključno prireditev, ki je namenjena skladu vrtca z naslovom Z roki v roki: s plesom po Sloveniji.

Kot idejnemu vodji prireditve se mi zdi pomembno, da se otroci že v zgodnjem obdobju zavedajo, kako pomembna je ljubezen do domovine, v kateri živijo. Slovenija ima bogato kulturno dediščino in je prava zakladnica ljudskih običajev. Ples je dejavnost, ki povezuje in je otrokom blizu. Prav zato smo skušali približati ljudsko izročilo, ki je pomembno za obstoj slovenske kulture. Prireditve je odpadla zaradi epidemije, vendar bo realizirana takoj, ko bo mogoče. V prispevku je predstavljen program prireditve.

LJUDSKE IGRE KOT DEL NARODOVE IDENTITETE

✉ **Lucija Bivšek** (lucija.bivsek@gmail.com), prof. športne vzgoje, je učiteljica športne vzgoje na Osnovni šoli Vuzenica. Ima večletne izkušnje z delom v šolstvu, svoje delo je predstavljala na več strokovnih konferencah.

Projekt zbiranja in deljenja starih ljudskih iger se je izvajal v času pouka na daljavo (pomlad 2020) z namenom, da se učenci sprostijo v krogu družine ob igranju predlaganih iger in da tudi sami pripomorejo k zbiranju iger. Cilj projekta je bil, da se otroci povežejo s starejšimi sorodniki in znanci in jih povprašajo, kako so se igrali včasih, ter posredujejo zbrane igre učiteljici, da bo igralni nabor na koncu čim večji. Junija 2020 je bila opravljena evalvacija dela z anketnim vprašalnikom, nekaj iger so se otroci pri pouku športa že poskušali igrati. Zelo so se zabavali in bi želeli s tem nadaljevati tudi v novem šolskem letu. V načrtu je zbornik, ki ga bomo dopolnjevali skozi celo šolsko leto, pri pouku ali pri delu na daljavo, nekatere zbrane igre pa bi z učenci druge triade pri plesnem krožku povezali v celoto in predstavili v projektu *Bilo je včasih*. S tem učenci spoznavajo našo ljudsko dediščino in igro kot prijetno dejavnost, to znanje pa združimo s koristnim, z domovinsko vzgojo.

LJUBEZEN DO DOMOVINE SKOZI OČI MARTINA KRPAN

✉ **Tamara Vomer** (tamara.vomer@guest.arnes.si), prof. slovenščine, poučuje slovenščino ter domovinsko in državljansko kulturo in etiko na Osnovni šoli Koper.

Slovenija spada med površinsko majhne države, a je v marsičem zelo velika in močna ter je že marsikaj hudega doživela, pretrpela, vendar se nikoli ni vdala. Kot učiteljica slovenščine ter domovinske in državljanske kulture in etike učence ozaveščam o pozitivnem odnosu do Slovenije, državnih simbolov, oseb in junakov.

Eden izmed pomembnih junakov slovenske literature, ki prikazuje preprostega, dobrega, kmečkega človeka, a obenem tudi zelo pogumnega in inteligentnega, je Martin Krpan.

Na Osnovni šoli Koper, kjer poučujem, smo pred leti izvajali projekt Martin Krpan z Vrha, kjer smo v okviru različnih predmetov ustvarjali na temo Martina Krpana. Pri domovinski in državljanski kulturi in etiki smo s pomočjo risanja stripov razpravljali o tem, kako Martin Krpan čuti in izkazuje pripadnost ter ljubezen do svoje domovine, ga v vlogi tihotapca postavili v sodoben čas ter izpostavili prednosti in slabosti Slovenije v Schengenskem območju. Pri predmetu slovenščine so učenci pripravili dva intervjuja z Martinom Krpanom, hkrati pa smo Levstikovo delo Martin Krpan z Vrha predelali v dramsko igro, ki je bila predstavljena na zaključni šolski prireditvi.

DOMOVINSKA TEMATIKA PRI SLOVENŠČINI V POKLICNIH ŠOLAH

✉ **Nežka Černe Gec** (nezkagec@gmail.com), prof. slovenščine in francoščine, poučuje slovenščino na Biotehniški šoli Šolskega centra Nova Gorica. Sedem let je poučevala na osnovni šoli, 23 let pa na Srednji biotehniški šoli. Je mentorica dijakom na tekmovanjih iz slovenščine. Vodila je pevski zbor učiteljic in dijakinj ter sooblikovala različne prireditve.

V referatu predstavljam svoj način obravnave besedil z domovinsko tematiko v triletnem poklicnem izobraževanju. Ta besedila obravnavamo predvsem v drugem letniku, nekaj pa tudi v prvem in tretjem. Poleg obveznih oz. priporočenih besedil je v učbenikih še veliko izbirnih besedil, ki nudijo veliko možnosti pogovora. Pri nekaterih besedilih je potrebne veliko razlage, da dijaki razumejo zgodovinske in prostorske okoliščine. Sodobnejša besedila načeloma bolje sprejemajo. Nekaj je besedil slovenskih zamejskih avtorjev. Poglešam več besedil, ki bi dijakom približala osamosvajanje Slovenije.

RAZVIJANJE DOMOVINSKE ZAVESTI PRI POUKU KEMIJE

✉ **Darja Gašperšič** (darja.gaspersic@os-smarjeta.si), prof. kemije in biologije, na Osnovni šoli Šmarjeta 22 let poučuje kemijo, biologijo in naravoslovje. Je tudi korepetitorica treh šolskih pevskih zborov. Poučuje tudi izbirne predmete: poskusi v kemiji, rastline in človek, organizmi v naravi in umetnem okolju; posveča se delu z nadarjenimi učenci.

Z devetletko se je v osnovno šolo uvedel predmet državljanska vzgoja in etika. Domovinska vzgoja krepi narodno identiteto ter vzgaja spoštovanje, soodgovornost in ljubezen do domovine. Navzočnost državnih simbolov krepi domovinska čustva. Domovinska vzgoja bi v osnovnošolskem izobraževanju morala imeti mesto pri vseh predmetih. Prispevek obravnava, kako lahko domoljubje, poznavanje zgodovine lastne države ter zavest o nacionalni identiteti in državni pripadnosti poskušamo s pomočjo eksperimenta razvijati pri urah kemije.

IZDELOVANJE KRAJEVNIH GRBOV IZ LIPOVEGA LESA

✉ **Barbara Planinšič** (barbara.planinsic@osradlje.si), univ. dipl. PTHV in matematike, poučuje na Osnovni šoli Radlje ob Dravi.

Imamo svojo državo, imamo svoje kraje ... Premalo ljudi se zaveda pomena svoje države, svojega kraja in grba, ki simbolizira njihov kraj, ne nazadnje tudi njihove avtomobile. Tako smo se z učenci pri tehniki in tehnologiji odločili, da vzamemo pod drobnogled grbe krajev, ki jih obiščemo v okviru dnevov dejavnosti. Pri uri tehnike in tehnologije (šesti, sedmi in osmi razred) smo s pomočjo programa Inkscape in RDworksV8 izrisali grbe obiskanih krajev ter jih s pomočjo laserja izdelali. V predprostor šole smo namestili izrezan panel, ki ima obliko naše države z že označenimi njenimi pomembnimi točkami. Tako panel kot grbi so izdelani iz lipovega lesa, ki doda še dodatni pomen pripadnosti Slovenije. Panel se je dopolnjeval skozi vse šolsko leto z izdelanimi grbi. S pogledom na naš izdelek prikazujemo pestrost obiskov po Sloveniji, obujanje spominov, spoznavanje značilnosti, lokacijsko zaznavanje, zavedanje pripadnosti svoje domovine, spoznavanje pomena grbov, prav tako pa krepimo medsebojno zaupanje, saj je izdelek dostopen vsakemu. Hkrati omogočamo medvrstniško sodelovanje, saj panel dopolnjujejo vsi učenci naše šole.

11

POGLED V ZGODOVINO SLOVENSKE ZNANOSTI VEČA NAŠO SAMOZAVEST

✉ **Boris Kham** (astroboris@khamikaze.net), prof. fizike, upokojen, ima naziv svétnik. 40 let je poučeval matematiko in fiziko na osnovni in srednji šoli, bil je pomočnik ravnatelja na Gimnaziji Jožeta Plečnika, 25 let je bil član komisije za mladinsko raziskovalno delo v Ljubljani. Je avtor strokovnih razstav, vrste strokovnih člankov ter že 20 let avtor oddaj Zanimivosti nočnega neba na Radiu Ognjišče. Je amaterski astronom, organizator medpredmetnih taborov za mlade. Za svoje strokovno delo je prejel številna priznanja.

V pestrost poučevanja naravoslovnih predmetov lahko dodamo utrinke različnih pomembnih znanstvenikov iz domačih logov, kot so npr. Josef Stefan, baron Jurij Bartolomej Vega, Ferdinand Avguštin Hallerstein, Herman Potočnik ali Josip Plemelj. Tako pokažemo, da imamo svojo zgodovino znanosti; zavemo se, da moramo biti ponosni na to, da se je tudi pri nas razvijala znanost, iz katere črpamo motiviranost in energijo za sedanost. Predstaviti velja pomembne in zanimive arhivske knjige, ki pripovedujejo, kaj se je z znanostjo dogajalo na naših tleh, ta dela hranijo naše knjižnice (npr. originalna knjiga Nikolaja Kopernika *Kroženje nebesnih sfer* iz leta 1543). Pri tem ne smemo biti zazrti samo v preteklost, temveč moramo imeti vpogled tudi v sedanost. Izhajal bom iz štiridesetletne pedagoške prakse pri poučevanju matematike in fizike na osnovni šoli in na gimnaziji.

III. VZGOJA ZA AKTIVNO DRŽAVLJANSTVO

PRIVZGOJITI LJUBEZEN DO DOMOVINE SKOZI ZGODBE

✉ **Bruno Vehar** (bruno.vehar@oslag.si), prof. zgodovine, poučuje na Osnovni šoli Louisa Adamiča, Grosuplje. Ima 17 let izkušenj s poučevanjem.

Zelo pomemben cilj pri pouku zgodovine ter domovinske vzgoje in etike je posredovanje pozitivnega in odgovornega odnosa do lastne države. Težava nastopi, kako to udejanjiti in učencem privzgojiti ljubezen do domovine.

Učinkovita oblika je pripovedovanje zgodb. V sodobnem svetu pridobivamo ogromno informacij iz različnih virov. Vse te informacije pa so največkrat iztrgane iz širšega konteksta. Otroci in najstniki, ki še niso izoblikovane osebe, tako vsrkavajo samo drobce in so vedno bolj zmedeni.

Poučevanje z zgodbami omogoča, da posamezne razdrobljene koščke povežemo v smiselno celoto. Ljubezen do domovine in odgovornost do države se začneta s skupnimi zgodbami, ki poleg jezika najmočneje povezujejo posameznike v en narod.

Predstavitve je podprta z dvema primeroma. Prva zgodba opisuje, kako je Daniel Everett preučeval jezik ljudstva Pirahã in pri tem odkril pomen skromnosti. Druga zgodba opisuje življenjske lekcije pisatelja Antona Pavloviča Čehova in nas uči, kako lahko s spremembo svojega odnosa in prevzemanjem odgovornosti spremenimo svoje življenje.

ŠAH, POTENCE IN JURČIČ

✉ **Dragica Šteh** (dragica.steh@os-sticna.si), prof. matematike, je učiteljica matematike na Osnovni šoli Stična in ima 20 let delovnih izkušenj s poučevanjem. Je tudi ambasadorica občine Ivančna Gorica za področje kulture knjige.

Vedno se začne z zgodbo. Z motivacijo. Z močjo asociacij, ki poslušalca pelje izven predvidljivega območja, ki izstopa iz znanih okvirjev in nas pričaka na razkošnem poligonu povezav, izkušenj, zgodovinskih spominov in čudenja. Ta zgodba nas vodi po šahovnici in odkriva lepoto matematike. V njenih številskih razsežnostih, v veličini matematičnih dognanj in lepoti geometrijskih vzorcev. Od tam, pa do domačega praga, do besede, ki vodi v te skrivnosti. Do iskri, bogate, opisno duhovite in slovstveno dovršene slovenske besede in do človeka, ki je s prvim slovenskim romanom in s svojim delom na mestu urednika Slovenskega naroda to besedo postavil na žlahtno in častno mesto.

DEMOKRACIJA KOT DEL VZGOJE – ŠOLSKI PARLAMENT NA OSNOVNI ŠOLI VOJNIK

✉ **Simona Šarlah** (simona.sarlah@gmail.com) poučuje na Osnovni šoli Vojnik.

Čeprav je naša domovina samostojna že skoraj tri desetletja, ugotavljam, da Slovenci še vedno ne izpolnjujemo svoje državljanske dolžnosti dovolj aktivno. Prepričana sem, da se vzgoja za aktivno državljanstvo začne zelo zgodaj. Na Osnovni šoli Vojnik se trudimo učence vzgajati v družbeno odgovorne državljane, učimo jih pozitivnega odnosa do države, pomena demokracije in jim privzgojamo pripadnost do skupnosti, v kateri živimo.

Na naši šoli že skoraj 10 let izvajamo demokratične splošne volitve v šolski parlament, pri čemer volimo predsednika parlamenta (oziroma njegov program) in poslance, ki se aktivno udeležujejo akcij parlamenta skozi vse šolsko leto. Volitve na naši šoli predstavljajo zelo pomemben dogodek v življenju naših učencev, delovanje parlamenta pa posredno in neposredno vpliva tudi na (pozitivno) vzdušje na šoli. Učenci na ta način spoznavajo proces demokratičnih volitev in občutijo pomen aktivnega državljanstva ter pomemben doprinos vsakega posameznika.

RAZVIJANJE ODGOVORNEGA DRŽAVLJANSTVA S POMOČJO PODJETNIŠTVA MLADIH

✉ **Maja Korban Črnjavič** (*maja.korban1@guest.arnes.si*), mag. znanosti, je učiteljica razrednega pouka na OŠ Ormož. Ima 18 let izkušenj z delom v šolstvu, je mentorica različnih projektov in interesnih skupin ter avtorica več člankov.

Prizadevanja, povezana z razvojem lokalnega okolja ter razvojem ustvarjalnosti, inovativnosti in podjetnosti med mladimi, predstavljajo poskus rekonstruiranja že uveljavljenih načinov poučevanja z določenimi idejami, ko vnašamo v izobraževalni sistem aktivnosti v bolj praktično in uporabno znanje. Podjetniško naravnano učenje ob tehtnem razmisleku napredka v lokalnem okolju omogoča oblikovanje novih šolskih praks, ki prinaša pozitivne spremembe v okolju, kjer mladi živijo. Ob tem se mladi zavedajo pomena okolja, v katerem živijo, iščejo spremembe in rešitve za boljše in kvalitetnejše življenje, predvsem s ciljem, da se v okolju dobro počutijo in s tem preprečimo izseljevanje mladih v druge države. Namen prispevka je prikazati, kako se lahko povežeta razvijanje podjetništva v izobraževalnem šolskem sistemu in razvoj lokalnega okolja. Po izvedbi praktične aktivnosti ugotavljamo, da učence ob ustrezni spodbudi in motivaciji omenjena tematika zanima in da so učenci pri iskanju rešitev v domačem okolju zelo kreativni in sposobni oblikovati rešitve za napredek.

NARAVOSLOVNO-ZGODOVINSKA UČNA POT PO KRAŠKEM ROBU

✉ **Luka Ruter** (*luka.ruter@gmail.com*), mag. prof. geografije in zgodovine, poučuje geografijo, zgodovino in strokovne predmete na Gimnaziji, elektro in pomorska šola Piran (GEPŠ). Ima 3 leta delovnih izkušenj v srednji šoli tako s poučevanjem kot z vodenjem in organizacijo domačih in mednarodnih ekskurzij.

Namen prispevka je bil zasnovati primer pouka izven učilnice s pomočjo GIS tehnologije. Izbrali smo učno pot, ki se osredotoča na lokalno zgodovino in spoznavanje lokalnega okolja. Trasa učne poti je postavljena na območje Kraškega roba in nižje ležeče Bržanje. Območje je s svojo naravno in kulturno dediščino kratko predstavljeno v prvem delu. Sledi kratka predstavitev pouka izven učilnice. Obiskovalci območja lahko preko geografskega informacijskega sistema na trasi učne poti dostopajo do informacij o lokalni naravni in kulturni dediščini. Predstavljena je izvedba pouka na učni poti in evalvacija učne poti. Prispevek poudarja pomen raziskovanja lokalne naravne in kulturne dediščine.

VZGOJA NACIONALNEGA DUHA SKOZI ŠPORT

✉ **Polona Rajher** (*polona.rajher@gmail.com*), univ. dipl. prof. športne vzgoje, je učiteljica športne vzgoje na III. Gimnaziji Maribor. Ima več kot petnajst let izkušenj z delom v šolstvu ter večletne izkušnje s spremljanjem dijakov na šolskih športnih tekmovanjih.

Šola kot državna ustanova omogoča dijakom udeležbo na področjih in državnih športnih tekmovanjih. Nacionalna pripadnost dijakov se še dodatno povečuje ob nastopu na mednarodni ravni, saj dijak predstavlja svojo državo v tujini in ob tem čuti še večjo pripadnost, njegova nacionalna identiteta se na takih tekmovanjih še poglobi. Ena izmed oblik zastopanja države se kaže tudi preko športnih tekmovanj in pouka športne vzgoje. Namen prispevka je predstaviti priprave na državna šolska tekmovanja v individualnih in timskih športih, predstaviti pogled dijakov, ki se udeležujejo tekmovanj, in njihovo poistovetenje s pripadnostjo šole ali države na mednarodni ravni. Ugotovljeno je bilo, da dijaki na tovrstnih tekmovanjih čutijo veliko pripadnost, za njih ima zastopanje šole ali države čustveni naboj. Priprave na tekmovanje zajemajo dolgotrajen proces, vključujejo tudi vlogo učitelja, se pa bolj razlikujejo v individualnih kakor v ekipnih športih.

I. GIMNAZIJA V CELJU – BRANIK SLOVENSTVA IN TRADICIONALNIH VREDNOT

✉ **Ana Lavbič** (*ana@lavbic.net*), prof. slovenščine in geografije, 13 let poučuje slovenščino na I. Gimnaziji v Celju. Je somentorica dijaške skupnosti, mentorica raziskovalnih nalog, članica v več razvojnih projektih ter izvajalka potopisnih predavanj.

I. gimnazija v Celju, ustanovljena leta 1808, je zaradi svojih ljudi in vrednot, ki jih je privzgjajala, bila vedno mnogo več kot le pouk, stavba ali zgolj neki vzgojno-izobraževalni program. Bila je in ostala tisto, kar naj bi šola v svojem bistvu zares vedno morala biti: vzgojno-izobraževalna ustanova.

I. gimnazija tudi zato že deset let organizira – zagotovo tudi na ravni Republike Slovenije – izviren domoljubno-državotvorni dogodek: predstavitev obrambno-varnostno-reševalne strukture v Mestni občini Celje. V okviru občinskega praznika in v spomin na generala Maistra, ki je v letu 1913 vodil gimnazijski literarni krožek, se vsako leto v aprilu pred šolo predstavijo Slovenska vojska, Policija, Civilna zaščita, Poklicne gasilske enote Celje in Služba nujne medicinske pomoči Splošne bolnišnice Celje.

Dogodek je zasnovan v duhu ponosa, vrednot in medgeneracijskega sodelovanja. I. gimnazija nanj povabi krajanje svoje Mestne četrti (MČ) Kajuh, otroke in njihove (stare) starše iz sosednjega vrtca Sonček, pa tudi starostnike iz bližnjega Doma ob Savinji.

DODATEK

DRUŠTVO KATOLIŠKIH PEDAGOGOVI SLOVENIJE

Februarja leta 1989 so se v Ljubljani pričeli organizirano srečevati verni učitelji in vzgojitelji različnih stopenj in strok. Pripravljali so strokovna predavanja, na katerih so razmišljali o liku učitelja in vzgojitelja, kakovostni šoli in potrebnosti takšnega sooblikovanja slovenske pedagoške misli, ki črpa življenjski sok iz krščanskih korenin. Tako je nastala Skupnost katoliških pedagogov. Poleg strokovnih predavanj je skupnost pripravljala duhovne vaje in različne delavnice, pričela je izdajati svoje glasilo *Iskanja*, ki je leta 1999 preraslo v revijo *Vzgoja*. Od takrat revija *Vzgoja* izhaja redno, štirikrat letno. Vse to je tudi danes pomemben del našega delovanja. Izdali smo zbornik predavanj (*Za šolo novih odnosov*, 1992), skrbeli za povezanost vernih učiteljev in si tako prizadevali za večjo kakovost slovenske šole.

Skupnost se je razširila po Sloveniji in v več krajih so nastale območne skupnosti. Leta 1992 je skupnost postala članica Evropskega združenja katoliških učiteljev (SIESC). Leta 1993 je v Ljubljani pripravila seminar *Evropska šola in njene krščanske razsežnosti* s predavatelji iz Nemčije, Italije in Francije. Ob tej priložnosti je izšel zbornik z istim naslovom.

Od leta 1994 je skupnost registrirana kot *Društvo katoliških pedagogov Slovenije*. Pridružili so se nam tudi slovenski učitelji v zamejstvu in Argentini.

Naša vizija je kakovostno soustvarjanje družbe in zavzemanje za celostni razvoj osebnosti. Naši člani so nosilci evangeljskih vrednot, strokovnosti in ustvarjalnosti.

Pri svojem pedagoškem delu se trudimo za vzgojo, ki oblikuje osebnostno zrele, samostojne, svobodne in ustvarjalne ljudi, ki razvijajo svoje telesne, duševne in duhovne zmožnosti ter so usposobljeni za življenje in sodelovanje z drugimi v občestvenem in družbenem življenju.

V skladu s tem poslanstvom organiziramo različne dejavnosti: predavanja in delavnice, seminarje, strokovne posvete, mednarodne kongrese, kulturne prireditve, ekskurzije, pohode in priložnosti za duhovno poglobljanje (duhovne obnove, duhovne vaje, osebno spremljanje, molitev za domovino, sv. maše za pedagoge, molitvene kartice), vsako leto pa praznujemo tudi Slomškov dan.

Od leta 1997 izvajamo programe stalnega strokovnega izpopolnjevanja učiteljev. Doslej smo izvajali 28 različnih izobraževalnih programov, imeli smo preko 200 izvedb, ki se jih je udeležilo več kot 5200 posameznikov. Od leta 1999 izdajamo revijo *Vzgoja* (do danes je izšlo 87 številok) in žepni koledar *Vzgoja*, od leta 2000 pa pod našim okriljem deluje program prostovoljstva *Človek za druge*. Doslej je v njem sodelovalo preko 1000 prostovoljcev, pomoči je bilo deležnih okoli 400 oseb. Že odkar obstaja društvo, imamo tudi svoj etični kodeks.

Prvo mednarodno konferenco Vzgoja za ljubezen do domovine in države smo izvedli leta 2019, udeležilo se je preko 100 strokovnih delavcev v vzgoji in izobraževanju. Ob tej priložnosti smo pripravili zbornik prispevkov, ki obsega 480 strani (https://www.dkps.si/fileadmin/user_upload/MK_2019_zbornik.pdf). Sedaj je pred nami že nov zbornik, ki nosi podnaslov *Imamo svojo državo Slovenijo*.

V letošnjem letu smo v DKPS zaradi epidemije začeli z izvajanjem spletnih seminarjev, ki dosegajo lep uspeh. Veselimo se vseh, ki s srcem vzgajajo mlade za vrednote, ki nam vsem omogočajo lepše življenje: spoštovanje, poštenost, odgovornost, delavnost in sodelovanje.

Naše dejavnosti lahko spremljate na: www.dkps.si in <https://www.facebook.com/drustvo.k.slovenije/>

Marija Žabjek, predsednica